

Malkar Halkının Etnik Oluşumu

A. Musukayev

Çeviren: Adilhan Appa

(s.97) XIX. yüzyıl sonlarına gelindiğinde, Malkarlıların çok eski zamanlarda kurmuş oldukları; "Malkar (Çerek), Bızıngı, Holam, Çegem ve Orusbiy (Bashan)" adlı beş büyük köy ile 1867 yılında kölelerin azat edilmesinden sonra kurulan "Köndelen" ve "Kaşhatav" adlı köylerde yaşadıklarını görüyoruz. Bu köylerin nasıl kurulduğu, köylerin sosyal hayatı ve bu köylerde yaşayan sülalelerin kökeni hakkında, 1917 devrimi öncesi ve sonrasında yayınlanan kitap ve makalelerde ileri sürülen görüşler genellikle birbirleriyle uyuşmamakta ve çelişmektedir. Özellikle de "Orusbiy" sülalesi ve bu sülalenin kurmuş olduğu köy hakkında oldukça yanlış ve hatalı görüşler bulunmaktadır.

Bugün Baksan vadisinde yaşayan sülalelerin kökeni incelendiği zaman, Baksan vadisine ilk yerleşen sülalelerin Bızıngı vadisinden geldikleri anlaşılmaktadır. Bızıngı vadisinden göç ederek Baksan vadisine yerleşen Orusbiy sülalesinin ve diğer sülalelerin buraya geliş tarihleri 1750-55 tarihlerine tesadüf etmektedir. Bu tarihi, Çöpellev Orusbiy'in torunları Alhas ile Elmırza'nın veba hastalığından dolayı 1809 yılında ölmeleri de desteklemektedir. Çünkü, Alhas ile Elmırza'nın ölüm tarihi olan 1809 yılından iki kuşak (50 yıl) geri gittiğimiz zaman 1750'li yıllara ulaşmaktayız. N.P. Tulçinskiy'nin: "Baksan, Çegem, Holam, Bızıngı ve Malkar vadilerinde yaşayan Malkarlılar, Mirzakul Orusbiy'in yönetiminde, 1824 yılında Çarlık Rusyası'na bağlılıklarını bildirmişler ve Çarlık Rusyası'nın hakimiyetine girmişlerdir. Bu olay, Karaçaylıların Baksan vadisinden Kuban vadisine göç etmelerinden üç kuşak (75 yıl) sonra gerçekleşmiştir" şeklindeki ifadeleri de bizim ileri sürdüğümüz görüşü desteklemektedir.

Orusbiy sülalesi, İ. Leontev'in de söylediği gibi, Çöpellev ve oğlu İsmail ile değil, Bızıngı vadisinde yaşamış olan Bashanuk'un oğlu Orusbiy ile başlamıştır. İ. Leontev'in "Orusbiy sözü Tatarca/Türkçe bir sözdür" şeklindeki ifadesi doğru bir tespittir. XIX-XX. yüzyıllarda yazılan makalelerde Malkarlı-

lar için "Tatar", "Dağlı Tatar", "Basiyat" ve "Dağlı Kabardey" ifadeleri kullanılmıştır.

Bir rivayete göre, Bızıngı vadisinde yaşayan Bashanuk'un dedesi veya yaşlı akrabalarından biri, Bashanuk'un yeni doğmuş "sarı saçlı" ve "mavi gözlü" oğlunu görmek için geldiğinde: "Bu oğlan Rus prenslerine,benziyor" demiş ve böylece Bashanuk'un yeni doğmuş oğluna "Orusbiy" (Rus prensi) adı konulmuştur.

Baksan vadisindeki Orusbiy sülalesi, Çöpellev'in dört oğlundan; Aliy, İsmail, Kandavur ve Magomet'in soyundan gelen ailelerin oluşturduğu dört atavuldan (gruptan) meydana gelmiştir. Bızıngı vadisinden göç ederek Baksan vadisine yerleşen Orusbiy sülalesinin rahat hayatı pek fazla uzun sürmemiştir. Kısa bir zaman önce Baksan vadisinde yaşayan Karaçaylılarla toprak mücadelesine giren Çegem vadisinin prens sülalesi ile Kabardey Çerkeslerinin Hatohşuk adlı prens sülalesi bu sefer de Orusbiy sülalesiyle uğraşmaya başlamışlardır. Çegemli ve Kabardey prensleriyle uğraşmak zorunda kalan, en çok da, Çöpellev'in ortanca oğlu Kandavur olmuştur. Kandavur öldükten sonra onun hanımı Uba Biyçe oğulları Alhas ve Elmırza'yı düşmanlarından korumak için yanına emrindeki köylüler ile Çöpellev'in oğlu ve Orusbiy sülalesinin dördüncü atavulunun (grubunun) soy atası olan Magomet'in ailesini alarak Baksan vadisini terk eder ve Karaçay topraklarına yerleşir. Uba Biyçe ve beraberinde gelenler, Karaçay topraklarında "Camagat" adlı köyde Karaçaylılar ile birlikte yaşamaya başlarlar. Bu olaylar 1801 yılına tesadüf etmektedir.

(s.98) Bu konu hakkında birkaç kitapta bazı bilgiler verilmektedir. Fakat bu bilgilerin bir kısmı yanlıştır. Sözgelimi, A.N. Daçkov-Tarasov'un 1899 yılında yazdığı bir yazıya göre, "Camagat köyünün halkı veba salgınından dolayı köyü terk etmişler ve bunların bir kısmı Baksan vadisine yerleşmişler ve Orusbiy köyünü kurmuşlardır." Fakat, veba salgı-

nından dolayı Camagat köyünü terk ederek Baksan vadisinde yerleşen halkın Orusbiy köyünü kurmuş oldukları ifadesi tamamen yanlıştır.

H.J. Klaproth'un söylediğine göre, "1807-1808 yıllarında, Camagat köyünde 50 hane yaşıyormuş ve bu köyü Kabardey Çerkeslerinin baskısından kurtulmak için buraya göç eden Karaçaylılar kurmuşlardır." Öte yandan, Uba Biyçe ve beraberindekiler ise bu köye 1801 yılında gelmişlerdir.

1898 yılında A.N. Daçkov-Tarasov, S.İ. Borçevskiy ve V.M. Sısoyev, Ekaterinodar Lisesinin 26 öğrencisiyle birlikte yaptıkları Kuban vadisine gezi sırasında Camagat köyünün olduğu yere de uğramışlardır. Bu sırada Camagat köyünde hiç kimse yaşamıyormuş. Köyün bir kenarından diğer kenarına olan uzunluğu yaklaşık 1,5 kilometre kadarmış ve köyün kenarında yer alan mezarların sayısı oldukça fazlamış.

Orusbiy köyünün kuruluşu hakkında H.O. Laypanov'un, "Orusbiy sülalesine mensup Musos ile Çöpellelev önceleri Bızıngı vadisinde yaşıyorlardı. Daha sonra Baksan vadisine gelip yerleşmişlerdir. Fakat buradaki topraklar hepsine yetmeyince, bir kısmı Teberdi vadisine gelmişler ve burada Camagat köyünü kurmuşlardır" şeklindeki ifadelerinde de yanlışlıklar vardır. Buradaki birinci yanlışlık, Musos ile Çöpellelev'in aynı dönemlere yaşamamış olmalarıdır. İkinci yanlışlık ise, Orusbiy sülalesinin toprak yetmediğinden dolayı Karaçay topraklarına (Teberdi vadisine) göç etmiş olmalarıdır. Bu doğru değildir. Yukarıda da ifade edildiği gibi, Uba Biyçe oğulları Alhas ve Elmırza'nın öldürülmesinden korktuğu için yanındakiyle birlikte Karaçay topraklarına, yani Camagat köyüne göç etmiştir. Çöpellelev'in oğlu Magomet'in Camagat köyüne göç etmesinin sebebi ise, bana göre, ağabeyi Kandavur öldükten sonra onun hanımıyla, yani Uba Biyçe ile evlenmiş olmasıdır. Orusbiy köyünden bir kısım halk Karaçay topraklarına göç ettikten sonra Üçkumel'de (Yukarı Baksan) kalanlar ise, yani Çöpellelev'in oğulları Aliy ile İsmail'in aileleri burada yaşamaya devam etmişlerdir.

1917 devrimi öncesi yazılmış olan bir kitapta verilen bilgilere göre, Bızıngı vadisinden göç ederek Baksan vadisine yerleşen Orusbiy sülalesi, iki soylu aile ve azat edilmiş ve edilmemiş birçok köleyi de beraberinde getirmiştir.

Çarlık Rusyası'nın Malkar ülkesinde görevlendirdiği Rus valisi Konoplanskiy'in 20 Ekim 1859 tarihinde yine Çarlık Rusyası tarafından Kabardey ülkesinde görevlendirilen Rus valisi Orbeliyanin'e gönderdiği raporda, "Holam vadisinde yaşayan bir grup Malkarlı köle ailesinin Baksan vadisine göçmeyi kabul etmediğinden" bahsedilmektedir. Bu raporda, Çöpellelev'in oğlu İsmail'in zamanında, Orusbiy sülalesinin yönetiminde olan bir grup köylünün Holam vadisinden Baksan vadisine göç ettirilişi hakkında da bilgiler verilmektedir. Çöpellelev ile birlikte ve ondan kısa bir zaman sonra Baksan vadisine; Cappu, Til, Gökki ve Kurdan sülaleleri de göç etmişlerdir. XX. yüzyıl başlarında Baksan vadisinde bulunan M.A. İvanov şunları söylemektedir: "Bu sülaleler, Orusbiy sülalesinin köyünde yaşayan ilk sülalelerdir."

Cappu sülalesinin üç atavulunun (grubunun) kökü, Cappu'nun oğulları Örtü, Caraştı ve Balakku'dan gelmektedir. Malkar folklorunda anlatıldığına göre, Bızıngı vadisinde yaşayan Cappu çok namuslu biri olmasıyla meşhurmüş. Bu yüzden Çöpellelev Orusbiy "sağ kolu" olacak şekilde Cappu'yu kendisine birinci yardımcı yapmıştır. H.O. Laypanov'un, "Cappu, Orusbiy sülalesine mensup idi" şeklindeki ifadeleri de yanlıştır. Çünkü Cappu ve kardeşi (s.99) Tenni, Malkarlıların prens soyundan değil, "karakişi-özden" (soylu) tabakasından idi.

Kurdan'ın üç oğlu vardı; Teyrikul, Gela ve Lepşok. Üç kardeş arasında mal-mülk paylaşıldıktan sonra; Gela babasının doğduğu yere, yani Gürcistan'a, Lepşok ise ailesini de yanına alarak Karaçay'a göç etmiştir. Öte yandan, bugün Karaçay'da yaşayan Lepşok sülalesi, kendilerinin Karaçay'a Bızıngı vadisinden geldiklerini söylemektedirler. N.G. Volkova'nın, Gürcistan Devlet Arşivi'nde bulunduğu bir belgede, "XIX. yüzyıl ortalarında Svan ülkesinin Sulah adlı köyünde yaşayan Kurdiani sülalesi buraya Baksan vadisinden gelmiştir" denilmektedir. Fakat burada bir yanlışlık vardır. Çünkü, Kurdan sülalesi Svan ülkesine Baksan vadisinden değil, Bızıngı vadisinden göç etmiştir. Kurdan sülalesinden Baksan vadisine ilk göç eden, Kurdan'ın torununun oğlu olan Tavbolat'tır. Tavbolat ilk önce Üçkumel köyünde kısa bir süre kaldıktan sonra Gubasantı köyüne giderek buraya yerleşir. Tavbolat'ın oğlu Sangi-

rav mal-mülkünü ailesine paylaştırdıktan sonra Malkarlılarda Kurdan sülalesi başlamıştır.

Cappu ve Tenni'nin babaları Temircan öldükten sonra, Bızıngı vadisinden Baksan vadisine göç etmişlerdir. Cappu'dan Cappu sülalesi doğmuştur. Til ve Gekki sülaleleri ise Gekki'den üç kuşak sonra başlamıştır. Gekki'nin torunları olan Balakku, Kalibek, Caraştı, Ette ve Duda'dan Gekki sülalesinin atavulları (grupları) meydana gelmiştir.

Bu sülalelerden başka; Malkar, Buday, Guliy, Hacı, Bayda, Ahmat, Küçük, Özden sülaleleri de Baksan vadisine gelip yerleşmişlerdir. Özden sülalesinin hikayesi oldukça ilginçtir. Sülaleye adını veren Özden adlı adamın kendisi bir Gürcü'dür. Özden'in üç oğlu; Çoppak, Zagaştok ve Basiyat arasından, Malkarlılardaki Özden sülalesini kuran Çoppak olmuştur. Çoppak öldükten sonra onun oğulları; Canay, Mahuray, Appay, Aslakku, Zagaştok, Sınçı, Çaray, Hacıbiy ise Karaçay topraklarına göç etmişlerdir. Fakat bir süre sonra Hacıbiy adlı kardeş Malkar topraklarına geri dönerek Gicgit adlı yerde bir köy kurmuştur. Bu köyde onun; Ogurlu, İshak, Aslanbek ve Aslan adlı oğulları Özden sülalesini devam ettirmişlerdir. Bu sülaleden Yunus ve Musa adlı kişiler Baksan vadisine gelerek burada Mamaş adlı sülaleyi başlatmışlardır.

Bızıngı vadisinden göç ederek Baksan vadisine gelip yerleşen sülalelerin sosyal statüleri değişmiştir. Orusbiy sülalesi prens ve yönetici statüsündeydi. Diğer sülaleler ise çeşitli sınıflara ayrılmış durumdaydı. Baksan vadisine ilk gelen sülaleler toprak ve hayvan bakımından daha zengin oldukları için, Baksan vadisine sonradan gelen sülalelere oranla ekonomik ve siyasi bakımdan daha güçlüydüler.

Üçkumel köyü (Yukarı Baksan) hızlı bir şekilde büyümeye ve nüfus yönünden artmaya başlamıştı. Hızlı nüfus artışından dolayı da Baksan vadindeki topraklar ve hayvanların otlatıldığı meralar yetmeye başlamıştı. Bu yüzden kış mevsimlerinde hayvanların beslendiği yerlerde (kışlıklarda) sürekli kalabilmek için yeni köyler kurma zorunluluğu doğmuştur. XVIII. yüzyıldan itibaren buralarda küçük köyler kurulmaya başlandı. Bu küçük köylerin nüfusu sadece tek bir sülaleye mensup ailelerden oluşuyordu. Sözelimi; Kıldı köyünde Cappu sülalesi, Elcurt köyünde Gekki sülalesi, Gubasantı köyünde

Kurdan sülalesi, Mukkulan köyünde Malkar sülalesi, Koysürülgen köyünde Bayda sülalesi, Şaşbavat köyünde Ahmat sülalesi yaşıyordu.

Teva, Temmo, Otar ve Zalihan adlı sülaleler çok daha sonraları Baksan vadisine gelmişlerdir. Teva, Abrek ve İslam adlı kardeşler babaları Caşav öldükten sonra (s.100) Yukarı Baksan'dan göç ederek Tütü adlı bir yere yerleşirler. Mal-mülk paylaşıldıktan sonra, bu üç kardeş kendilerine sülale adı olarak Teva adını koymuşlardır. Çünkü Teva adlı kardeş diğer iki kardeşten yaşça bir hayli büyüktü. Teva'nın üç oğlu olmuştur; İbray, İshak ve Cumaliy. Abrek'in de iki oğlu olmuştur; İbak ve Baçibay. İslam'ın ise oğlu olup olmadığını kimse bilmiyor.

Anlatılan bir rivayete göre, bilinmeyen bir sebepten dolayı Gürcistan'dan Otar adlı bir adam Baksan vadisine kaçarak sığınır. Otar'ın Caşibek ve Kalibek adında iki oğlu olmuştur. Otar sülalesi bu iki kardeşten meydana gelmiştir. Caşibek'in oğulları daha sonra Köndelen köyüne yerleşerek Otar sülalesini burada devam ettirmişlerdir.

Yaşlıların anlattığına göre, Temmo sülalesinin soy atası, Kalmuk ülkesinden gelen Bala adlı bir adamdır. Fakat, sülaleye adını veren Temmo adlı adam, Bala'nın en küçük torunudur. Rivayetlere göre Temmo çok usta bir avcıymış.

Zalihan sülalesinin üç atavulunu (grubunu) oluşturanlar Bayramuk, İslam ve Baba adlı üç kardeşdir. Bu üç kardeş önceleri Yukarı Baksan'da yaşıyorlardı. Daha sonra Bayramuk ile İslam bugünkü Elbruz köyü yakınlarındaki bir araziye satın alarak oraya yerleşirler. Baba adlı kardeş ise Yukarı Baksan'da kalır. Zalihan sülalesine mensup ilk aileler, Yukarı Baksan'da Canakayıt ve Solman'ın; Elbruz civarında ise Kuşay, Okulay, Gilhı, İshak, Aslangeriy ve Tohçuk'un aileleridir.

Bekka sülalesi, Elbruz civarında yaşayan Bekka adlı bir adamın soyundan gelmiştir. Bekka sülalesi, Bekka'nın torunları olan Magomet ile Kamgut'un soyundan çoğalmışlardır.

“XX. yüzyılın ilk yarısında Baksan vadisine Karaçay'dan bir grup sülale ve aile göç ederek yerleşmiştir. Bunlar, veba salgınından dolayı Camagat köyünden kaçıp gelen Orusbiy sülalesidir” şeklindeki ifadeler doğru değildir. V.Ya. Teptsov'un yazdığına

göre, Yukarı Baksan'da yaşayanlar buraya Kuban vadisinden göç ederek gelmişlerdir. Gerçekte ise, Karaçay'dan Yukarı Baksan'a Orusbiy sülalesinden sadece Magomet'in oğlu Musos dönmüştür. Musos'la birlikte, daha önce Baksan vadisinden Karaçay'a göç eden aileler de dönmüşlerdir. Bu aileler şunlardır; Gekki sülalesinden Kalibek ile oğulları Abut, Cabo, İbray ve Çimay; Curtubay sülalesinden Şihanuk, Davlettuk, Bayram ve Ogurlu; Buday sülalesinden Kara; Bayda sülalesinden Konuk, Aslanbiy ve Davut. Camagat köyünde baş gösteren veba salgına yakalanarak Yukarı Baksan'a geri dönemeyenler ise; Cappu sülalesinden İtte, Bızıngı, Hasan, Hacialiy; Buday sülalesinden Çoppan'dır. Çoppan'ın adı "Emina" veyahut "Orusbiyları" adlı halk şarkısında da geçmektedir.

Orusbiy sülalesinin Karaçay'dan Baksan vadisine döndüğü sırada Baksan halkının yönetimi Orusbiy sülalesinden Aliy oğlu Orusbiy'in elindeydi. Bu tarihten 20 yıl sonra, Baksan vadisinde bulunan Macar bilgin Jan Şarl Besse, Orusbiy sülalesinden Mirzakul ile çok yakın dostluk kurmuştur. Baksan halkının yönetimi Orusbiy öldükten sonra Mirzakul'a geçmiştir. Yaşlıların anlattığına göre, Mirzakul'un döneminde Orusbiy sülalesinin aksakalları (tamadaları); Mirzakul, Kelemet, Küçük ve Musos idi. Üçkumel köyünde de Orusbiy'in yedi oğlu, Mirzakul'un dört oğlu, Kelemet'in bir oğlu, Musos'un iki oğlu yaşıyordu.

Baksan vadisinde; Gürcistan, Abhazya, Digorya (Oset), Karaçay, Kumuk ve Kabardey'de, kendi prensleriyle kavga ederek Baksan vadisine kaçıp gelen birtakım adamların soyundan gelme bazı sülaleler de yaşamaktaydı. Sözgelimi, Billim'in (s.101) bir mahallesinde Çerkes kökenli üç kardeşten biri olan İsmail Afaşok adlı bir adam yaşıyordu. Diğer iki kardeş ise Kabardey ülkesine yerleşmişlerdir. Daha sonraları Ozaruk sülalesinden Fenduka adlı adam Billim'ı beğenerek oraya yerleşmiştir. Bu sırada Billim'da Afaşok sülalesine mensup İsmail'den başka hiç kimsenin evi bulunmuyordu. İsmail Afaşok ve Fenduka Ozaruk'tan sonra; Bızıngı'dan Tolgur sülalesine mensup Kazak, Kabardey'den Curtubay sülalesine mensup Şihanuk, Davlettuk, Bayram ve Ogurlu, Küçük Kabardey'den Alçagır sülalesine mensup Mokay adlı adamlar Billim'a gelip yerleş-

mişlerdir. Curtubay sülalesi önceden Kabardeylerin Hatohşuk adlı prens sülalesinin buyruğunda yaşıyor iken, azat edildikten sonra Billim'a gelip yerleşmişlerdir. Daha geç tarihlerde ise, Totuk sülalesine mensup Totu ve dokuz oğlu gelerek Billim'a yerleşmişlerdir. Fakat Totu öldükten sonra oğulları Billim'da kalmamış ve orayı terk etmişlerdir. Billim'in yönetimi ise köyün en zengin adamı olan Fenduka Ozaruk'un elindeydi. Kabardey-Malkar Ö.C. Devlet Arşivinde bulunan bir belgede yer alan: "Yukarı Baksan'da 20'den fazla Kabardey ailesi yaşamaktadır" şeklindeki ifadeler herhalde Ozaruk sülalesinden bahsediyor olmalıdır.

Holam vadisinde yaşayan Sozay ile Atakul adlı kardeşler, Sozay ve Bayzulla sülalelerini meydana getirmişlerdir. Atakul, önce Yukarı Baksan'a yerleşir. Oradan da Çılmas denilen yere göç eder ve burada Çılmas köyünün kurulmasına öncü olur. Bilinmeyen bir sebepten dolayı Digorya'dan göç ederek Çılmas'a gelen Borça (Holam) sülalesinden Tuvmak da buraya yerleşir.

Teberdi sülalesine mensup; Omar, Avbekir, Zekeriya, Hüseyin, Kartlık, Hacibatır ve Gitçebatır adlı yedi kardeş Kıldı köyüne gelip yerleşmişlerdir. Bu sülaleden altı atavul (grup) çıkmıştır. Kartlık adlı kardeşin çocuğu olmadığı için onun soyu devam etmemiştir.

Çerek vadisinde yaşayan Malkarlılardan Edok'un oğlu Kurmanaliy de Baksan vadisinde göç etmiştir. Fakat, Edok sülalesini meydana getirenler; Kayıt, Sıllı, Kıden ve Hacımırza adlı kardeşlerdir.

Bızıngı vadisinden Hapa sülalesine mensup Kuvat adlı bir adam, Musa ve İsa adlı iki oğluyla birlikte Girhojan'a gelip yerleşmiştir. Fakat İsa burada pek fazla durmayıp yeni kurulmuş olan Köndelen adlı köye giderek oraya yerleşmiştir. Girhojan'daki Hapa sülalesini meydana getirenler, Musa'nın Kokaş, Kanbolat ve Togulan adlı oğullarıdır.

Gızı, Bici, Açabay, Aci, Kulça ve Koçkar adlı sülaleler, Baksan vadisine, Karaçay'ın Kartcurt, Hurzuk ve Uçkulan adlı köylerinden gelip yerleşmişlerdir. Kartcurt köyünde yaşayan Goçiya sülalesinin bir bölümü Orusbiy sülalesinin köyüne gelip yerleşir. Goçiya sülalesinden Küçük adlı bir şahıs burada Açabay adıyla yeni bir sülale başlatır. Kü-

çük'ün İsmail, Aha, Adıray ve Konaliy adlı oğulları Yukarı Baksan'da oldukça kalabalık bir mahalle oluştururlar. Karaçay kökenli Nepe adında bir adam, Yukarı Baksan'da Gagış denilen yere gelip yerleşir. Nepe'nin Aliy, Otar ve Aslanbek adlı oğulları Nepe sülalesini başlatırlar. Karaçaylı Çavka ile Çokka adlı kardeşler Kurum'da yerleşerek Gızı adlı sülaleyi başlatırlar. Karaçaylı Koçkar sülalesinden Atalık adlı bir adam Terskol'da yerleşerek burada Koçkar sülalesini devam ettirir. Terskol'daki Koçkar sülalesinin köyünü, Atalık'ın Husey, Hasan ve Kartlık adlı oğulları kurmuşlardır. 1917 devriminden önce yayınlanan yazılarda bu köyden çok bahsedilmektedir.

Baksan vadisindeki Molla ve Mamusur adlı sülalelerin soy ataları Gürcistan'dan gelmişlerdir. Molla sülalesinden Girguçen'in Avbekir, Aliy ve Geriy adlı oğulları bu sülalenin temelini atmışlardır. Fakat daha (s.102) sonra Geriy adlı kardeş Hasavut'a göç etmiştir. Ahköbek sülalesi de Gürcistan'dan gelerek önce Bızıngı vadisine, sonra da Baksan vadisine yerleşmiştir. Baksan vadisindeki Efendi sülalesi ise Çerkes kökenli Zulkarney, Lokman ve İsmail adlı üç kardeşten başlamıştır. Öte yandan, Köndelen köyündeki Efendi sülalesi ile Baksan'daki Efendi sülalesi birbirleriyle akrabalığı olmayan iki ayrı sülaledir. Bızıngı vadisinden Botta sülalesine mensup İshak ve Yakup adlı kardeşler Yukarı Baksan'a gelerek yerleşmişler ve burada Tuvarçı adlı sülaleyi başlatmışlardır.

Aslen Kumuk olup Dağıstan'dan gelerek Yukarı Baksan'a yerleşen Salah, Mazan ve Bağırçı adlı kardeşler burada Abdulla sülalesini başlatmışlardır. Karaçaylı Caba sülalesinden Caşakku Karaçay'dan gelerek Baksan vadisine yerleşmiştir. Daha sonra, Caşakku'nun dört oğlundan ikisi, Caraslan ile Biyaslan bilinmeyen bir sebepten dolayı Çegem vadisine yerleşmişler ve burada Caşakku adlı sülaleyi başlatmışlardır. Caşakku'nun diğer iki oğlu Caraştı ile Davletuka ise Yukarı Baksan'da kalarak burada, Karaçay'da olduğu gibi, Caba sülalesini devam ettirirler. Fakat daha sonraları Caba sülalesinin adı Cabo şeklinde değiştirilmiştir.

N.P. Tulçinskiy, XX. yüzyıl başlarında, Girhojan'da yaşlı bir Çeçen'in yaşadığından bahsetmektedir. Bu yaşlı Çeçen bilinmeyen bir sebepten dolayı Orusbiy sülalesinin köyüne gelerek yerleşmiştir. Çeçen sülalesinin kökü bu yaşlı Çeçen'e

dayanmaktadır. Fakat bu sülalenin, Malkarlıların oldukça kalabalık nüfuslu sülalelerinden biri olan Çeçen sülalesiyle bir kan bağı yoktur. İkisi birbirinden ayrı sülaledirler.

Böylece, 1917 devriminden önce Baksan vadisinde yaşamış olan sülalelerin hemen hepsinin nasıl meydana geldiklerini açıklamış olduk. 1917 devriminden sonra da, Baksan vadisine değişik yerlerden yerleşen sülaleler olmuştur. Fakat biz bunları konumuzla bağlantılı olmadığı için burada anlatmaya gerek görmedik.

Bu çalışmanın başından sonuna kadar anlatıldığı üzere, Orusbiy sülalesinin köyünün; Holam, Bızıngı ve Malkar vadilerinden, Karaçay'dan, Çeçenistan'dan, Kabardey'den, Gürcistan'dan, Digor-ya'dan gelerek Baksan vadisine yerleşen sülaleler tarafından kurulmuş olduğu anlaşılmaktadır. N.G. Volkova'nın Gürcistan Devlet Arşivinde bulmuş olduğu 1867 tarihli belgeye göre, Orusbiy sülalesinin köyünde yaşayanların çoğunluğu Bızıngı vadisinden ve Karaçay'dan; az bir bölümü de Çegem, Çerek (Malkar) ve Holam vadisinden gelip yerleşmişlerdir.

1917 devriminden önce bu konularda yazılar yayınlayan V.Ya. Teptsov'un şu ifadeleri oldukça ilginçtir: "Malkar vadilerinde yaşayan halkın değişik bir fizyonomisi vardır. Burada fiziksel görünüş bakımından birbirinden çok farklı insanlar yaşamaktadır. Halkın üçte biri Tatarlaşmış Digor kökenli sarışın insanlardır. Diğer üçte ikisi ise Tatar ve Kabardey kökenli insanlardır."

N.P. Tulçinskiy, 1903 yılında, Ozaruk sülalesinin köyünde (Billım'da) yaşayan halkın buraya Kabardey ülkesinden gelip yerleştiğine dikkat çekmektedir. N.P. Tulçinskiy'e göre Girhojan köyünde yaşayanlar Digor kökenlidirler. N.P. Tulçinskiy yine burada, fiziki olarak gırtlakları (bogurdak) normalden daha fazla belirgin olan birtakım insanlarla karşılaştığını ve bunların da Gürcü-Svan ve Gürcü-İmeret kökenli olduğunu söylemektedir.

A.N. Daçkov-Tarasov'un söylediğine göre, değişik etnik kökenli sülaleler Karaçay'da oldukça fazladır. Buradan da, Malkar ve Karaçaylıların etnik oluşumunda değişik milletlerin pay sahibi olduğu ortaya çıkmaktadır.